

фахівців відповідних фахів в системі вищої професійної освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Дворецька Г. В. Соціологія праці: навч. посібник / Г. В. Дворецька. – К. : КНЕУ, 2001. – 244 с.
2. Коган Л. Н. Цель и смысл жизни человека / Л. Н. Коган. – М.: Мысль, 1984. – 252 с.
3. Лозовецька В. Т. Професійна кар'єра особистості в сучасних умовах: монографія / В. Т. Лозовецька. – Київ: 2015. – 279 с.
4. Мазяр О. В. Психологія праці: модульний курс: навчальний посібник / О. В. Мазяр, В. В. Кириченко. – Житомир: Вид.-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 190 с.
5. Радул В. В. Дослідження особливостей самореалізації особистості: [Монографія] / В. В. Радул, І. П. Краснощок, І. В. Лебедик. – К.: «Імекс-ЛТД», 2009. – 352 с.
6. Радул В. В. Соціально-професійне становлення особистості: [Монографія] / В. В. Радул, О. В. Михайлов, І. П. Краснощок, В. А. Кушнір / За редакцією В. В. Радула. – Кіровоград, Поліграфічно-видавничий центр ТОВ «Імекс ЛТД», 2002. – 263 с.
7. Самалюк Н. М. Фізіологія і психологія праці: Навчальний посібник / Н. М. Самалюк. – Рівне: НУВГП, 2013. – 330 с.

REFERENCES

1. Dvoretzka, H. V. (2001). *Sotsiologiya pratsi: navch. Posibnyk*. [The Sociology of Labour: Tutorial]. Kyiv.
2. Kohan, L. N. (1984). *Tsel' y smysl zhyzny cheloveka*. [The Aim And Sense Of A Human's Life]. Moscow: Mysl.
3. Lozovetska, V. (2015). *Profesiyina kar'yera osobystosti v suchasnykh umovakh: monohrafiya*. [An Individual's Professional Career Under The Modern Conditions: Monograph]. Kyiv.

4. Maziar, O. V. (2014). *Psykhologhiya pratsi: modul'nyy kurs: navchal'nyy posibnyk*. [The Psychology of Labour: Modular Course: tutorial]. Zhytomyr: the publishing house ZHDU after I. Franko.
5. Radul, V. V. (2009). *Doslidzhennya osoblyvostey samorealizatsiyi osobystosti: [Monohrafiya]*. [The Research Of The Typical Features Of The Individual's Self-Realization: Monograph]. Kyiv: «Imex LTD».
6. Radul V.V. *The Social Professional Formation Of An Individual: [Monograph] / V.V. Radul, O.V. Mykhailov, I.P. Krasnoshchok, V.A. Kushnir / ed.: V.V. Radul. – Kirovohrad, the polygraphic editing center "Imex LTD", 2002. – p. 263 (in Ukr.)*
7. Samaliuk, N. M. (2013). *Fiziologhiya i psykhologhiya pratsi: Navchal'nyy posibnyk*. [The Physiology And Psychology Of Labour: tutorial]. Rivne: NUVHP.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ГОРОХОВА Галина Іванівна – аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: особливості професійної самореалізації особистості, становлення та розвиток професійної кар'єри особистості.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

HOROKHOVA Halyna Ivanivna – Postgraduate Student of the Department of Pedagogy and Educational Management, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: The peculiarities of the individual's professional self-realization, the formation and development of an individual's professional career.

УДК 378:005.95

ЄВДОКІМОВА-ЛИСОГОР Леся Анатоліївна – аспірант кафедри іноземних мов та перекладу Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця
e-mail: lessia505@i.ua

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗРОБКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ ДО МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Інноваційні процеси, які відбуваються в системі вищої

освіти України, актуалізують роль підготовки майбутніх фахівців сфери туризму до міжкультурного діалогу (надалі – МД).

Нагальним завданням вищої професійної освіти є підготовка висококваліфікованого фахівця та розвиток у нього вміння успішно застосовувати набуті знання в практичній професійній діяльності. Проблема підготовки відповідних фахівців пов'язана з підвищенням їхнього освітнього рівня, що дозволить забезпечити конкурентоспроможність національної туристичної галузі на державному та світовому ринках.

Підготовка фахівців передбачає розробку педагогічної технології, що забезпечить якісний процес навчальної діяльності майбутніх фахівців туристичної сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній і зарубіжній педагогічній науці теоретичний і практичний аспекти дослідження педагогічних технологій розглядали В. Беспалько, С. Бондар, С. Гончаренко, Т. Дмитренко, В. Євдокимов, М. Кларіна, П. Москаленко, О. Падалка, В. Слатьонін, А. Хуторської, Г. Грейс, Дж. Брунер, П. Мітчел, Р. Томас, Б. Скіннер та інші.

Розробки педагогічних технологій щодо професійної комунікативної діяльності розглянуто у дослідженнях О. Баглай, Т. Дмитренко, Т. Колбіної, М. Черезової, К. Ярьсько та інших.

Проте розгляд педагогічної технології підготовки майбутніх фахівців сфери туризму до МД у процесі вивчення соціогуманітарних дисциплін не були об'єктом наукових педагогічних досліджень.

Метою статті є дослідження сутності поняття «педагогічна технологія», визначення особливостей технології підготовки фахівців сфери туризму до міжкультурного діалогу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підходи педагогів-дослідників до визначення поняття «технологія» різноманітні, про що свідчить термінологія: «педагогічна технологія», «освітня технологія», «дидактична технологія», «технологія навчання» тощо.

Великий тлумачний словник сучасної української мови трактує поняття «технологія» як «сукупність знань, відомостей про послідовність окремих операцій у процесі виробництва чого-небудь або як сукупність способів обробки чи переробки матеріалів, проведення різних виробничих операцій» [1, с. 1245]». Суть такої технології полягає в процесі виробництва з послідовним виконанням заздалегідь спроектованих технологічних операцій, метою яких є гарантоване отримання конкретного результату. У

сучасному суспільстві поняття «технологія» вживається не тільки щодо матеріального виробництва, але й у духовній сфері, зокрема й у сфері освіти та інших.

У педагогіці науковці (С. Бондар, В. Галузьяк, В. Шахов, А. Нісімчук, В. Беспалько, О. Падалка, Т. Колбіна, І. Прокопенко та інші) ведуть дискусії щодо сутності поняття «педагогічна технологія», її функцій та реалізації.

Проведений аналіз наукової літератури доводить неоднозначне розуміння вченими щодо теорії педагогічної технології. Одні науковці (С. Бондар, П. Москаленко, В. Галузьяк, В. Шахов) розглядають педагогічну технологію як реалізацію спроектованої педагогічної системи, інші педагоги (Н. Щуркова, В. Беспалько) вбачають у ній спеціально організовану педагогічну діяльність, а такі, як О. Падалка, переконані, що це процес розвитку, навчання й виховання особистості. Наукові праці вчених дозволили виокремити основні характеристики педагогічної технології: системність, науковість, інтегративність, гарантованість результату, відтворюваність, ефективність, новизну, доступність, послідовність, цілісність педагогічного процесу у взаємодії викладача і студента.

У даному дослідженні акцентується увага на розробці та обґрунтуванні педагогічної технології, що забезпечить підготовку до міжкультурного діалогу студентів у навчально-виховному процесі та дозволить перехід від прямого управління навчальною діяльністю студентів до співуправління, що виходить на рівень самоуправління. У нашому дослідженні ми розглядаємо педагогічну технологію як спосіб реалізації педагогічної системи, що впроваджується й оптимально відтворюється на практиці завчасно спланованого навчально-виховного процесу [6].

Слід зазначити, що процес навчання відбувається в педагогічній системі, яка є багатовимірною з векторами: організаційним, управлінським, діалогічним [3]. Для реалізації процесу навчання необхідно його організувати (організація як вплив на розвиток особистості), управляти ним (управління як вплив на навчальну діяльність студентів), здійснювати спілкування на діалогічних засадах для передачі інформації в прямому та зворотному напрямках (суб'єкт-суб'єктна взаємодія). Суб'єкти навчального процесу (викладач ↔ студент) постійно знаходяться у творчому пошуку і розвиваються в спільній діяльності як рівноправні суб'єкти, які в співпраці досягають поставлених цілей.

Мета підготовки студентів до міжкультурного діалогу залежить від певних факторів (об'єктивного, суб'єктивного, особистісного, загальнолюдського) [4] і відповідає критеріям: ієрархічності, діагностичності, технологічності. Ієрархічність цілей означає можливість декомпозиції основної мети на компоненти, що дозволяє усвідомити цілі, пов'язані з соціальним замовленням; визначити цілі як результати навчання студентів згідно з освітніми стандартами; цілі конкретного навчального матеріалу. Критеріями готовності майбутніх фахівців до МД є формування мотивів, засвоєння знань, набуття вмінь та навичок щодо етапів специфіки професійної діяльності, а також розвиток особистісних якостей. Діагностика цілей студентів вимірюється за допомогою анкетування, тестування, контрольних робіт, спостереження тощо. Технологічний критерій цілей забезпечує досягнення результатів навчання на кожному з етапів педагогічної технології, що забезпечується завдяки дотриманню всіх етапів процесу засвоєння знань і формування понять.

Системоутворювальним компонентом педагогічної системи є принципи, спрямовані на зменшення дії протиріч у професійній підготовці фахівців туризму. З огляду на особливості їхньої професійної діяльності визначено такі педагогічні принципи: професійної спрямованості підготовки студентів до МД, цілісності педагогічного процесу, системності, технологічності, варіативності, управління, суб'єктності, діалогічності, співтворчості. На основі виокремлених принципів викладач відбирає компоненти змісту педагогічної системи.

Зміст підготовки фахівця до МД визначається на основі особистісно-орієнтованого підходу, який визнає абсолютною цінністю саму людину. Такий підхід відповідає гуманістичному спрямуванню змісту освіти як адаптованого соціального досвіду. Для успішного і плідного засвоєння досвіду професійної і ділової взаємодії засобами діалогічного спілкування викладач має спрямувати педагогічний процес до набуття студентами знань щодо міжкультурного діалогу, сформувати у них досвід (уміння та навички) креативного МД, а також під час активної практичної діяльності сформувати ціннісне ставлення до представників інших культур.

Способами співпраці викладача і студентів є методи, за допомогою яких відбувається засвоєння студентами знань, вмінь, навичок, формування їхнього світогляду і розвиток пізнавальних

можливостей. У нашому дослідженні виділено загальнопедагогічні (пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемні, евристичні, дослідницькі) та спеціальні методи (розповідь, пояснення, лекція, ілюстрація; вправи за зразком, діалог «крок за кроком»; проблемний діалог, метод «навмисна помилка», пошукова бесіда; дискусія, «мозковий штурм», «дебати»; «ажурна пилка», «кейс-метод», «проект»). Загальнопедагогічні методи застосовуються при вивченні певної навчальної дисципліни, а також на міждисциплінарному рівні засобами соціогуманітарних дисциплін («Філософія», «Культурологія», «Психологія управління», «Ділова іноземна мова»); спеціальні – під час певного заняття, вивчення окремих тем.

Комплекс дидактичних засобів відтворює теоретично обґрунтовані процеси навчання і дозволяє успішно реалізовувати описану педагогічну систему.

У розробці педагогічної технології слід виділити важливі етапи: постановку цілей навчання; проектування педагогічної системи, що реалізується на практиці під час підготовки фахівців; визначення етапів досягнення результатів педагогічного процесу; діагностування отриманих результатів.

Зазначене вище дозволяє характеризувати поняття «педагогічна технологія» як послідовні, взаємопов'язані дії викладача, спрямовані на вирішення педагогічних завдань поетапного втілення в активну практичну діяльність заздалегідь спроектованої педагогічної системи, що здійснюється відповідно до інваріантних етапів людської діяльності в педагогічному процесі. Науково обґрунтована і практично перевірена педагогічна технологія може бути використана для досягнення виокремлених цілей, оптимізації навчального процесу та отримання конкретних результатів.

У нашому дослідженні вважаємо за доцільне дотримуватися концепції поетапного засвоєння знань та формування розумових дій і понять П. Гальперіна [2], що відображає активні види діяльності, визначені М. Каганом, а саме: орієнтування, пізнання, перетворювання, оцінювання [5]. Сувору послідовність етапів засвоєння навчального матеріалу (перейти до вивчення наступного етапу можна тільки після засвоєння попереднього) передбачає визначення дидактичних засобів взаємодії учасників педагогічного процесу на кожному етапі.

Відповідно до специфіки професійної діяльності майбутніх фахівців сфери туризму визначено такі етапи педагогічної технології:

мотиваційно-орієнтувальний, інформативно-пізнавальний, творчо-діалогічний, рефлексивно-ціннісний.

Згідно з метою підготовки майбутніх фахівців до міжкультурного діалогу виокремлено основні цілі визначених етапів педагогічної технології:

Мотиваційно-орієнтувальний етап: формування мотивації в майбутніх фахівців до здійснення міжкультурного діалогу, позитивного ставлення до вивчення навчального матеріалу, підсилення умотивованості до набуття знань; виявлення наявних знань у студентів щодо сутності міжкультурного діалогу, способів здобуття нових знань; вироблення прагнення до набуття досвіду діалогічного спілкування та власного вдосконалення в професійній міжкультурній діяльності.

Інформативно-пізнавальний етап: пізнання, вивчення студентами особливостей різних культур у діловій та професійній діяльності; засвоєння знань щодо параметрів аналізу різних культур світу; трансформація інформації у знання, набуття системних знань щодо способів ефективної взаємодії представників різних культур у процесі МД; використання знань на практиці та оволодіння типовими способами діяльності професійної комунікації.

Діалогічно-творчий етап: формування вмінь та навичок міжкультурної взаємодії з представниками інших культур; моделювання ситуацій міжкультурного діалогу в професійній діяльності; набуття студентами досвіду творчої діяльності у співпраці з діловими партнерами.

Рефлексивно-ціннісний етап: оцінювання отриманих результатів підготовки до МД; корекція конкретних результатів підготовки майбутніх фахівців туризму до МД; усвідомлення ціннісних орієнтацій у процесі діалогічного спілкування, визначення шляхів подальшого вдосконалення навичок МД у професійній діяльності.

Кожен із визначених етапів передбачає особливий вид управління навчальною діяльністю студентів з боку викладача і майбутніх фахівців сфери туризму: мотиваційно-орієнтувальний – пряме управління з боку викладача; інформативно-пізнавальний – співуправління викладач ↔ студент; діалогічно-творчий – співуправління викладач ↔ студент та самоуправління студентів; рефлексивно-ціннісний – самоуправління студентів.

Уважаємо за необхідне розглянути виокремлені етапи педагогічної технології.

Для формування позитивної мотивації в

майбутніх фахівців сфери туризму необхідно, щоб зміст, методи й форми були професійно значимі, мали творче спрямування й були пов'язані з типовими професійними ситуаціями. Навчальний матеріал та завдання слід відбирати згідно зі сферою національної професійної діяльності та відповідно до міжнародних професійних стандартів.

Наведемо приклади основних видів завдань цього етапу: обговорення питання актуальності та важливості вивчення навчального матеріалу; обговорення шляхів опрацювання навчального матеріалу; обговорення значимості міжкультурного діалогу під час установа професійних контактів; асоціограми; «мозкова атака»; перегляд відеоматеріалів; формулювання гіпотез щодо проблемної ситуації; дискусія стосовно наведеного прикладу міжкультурного діалогу в професійній туристичній сфері («Значення міжкультурного діалогу для професійної діяльності фахівця туризму»).

На мотиваційно-орієнтувальному етапі використання професійно-значущого матеріалу стимулює студентів до розумової, аналітичної, творчої діяльності, викликає емоції, дозволяє набувати ціннісні орієнтації тощо. Тому завдання викладача – підтримувати високий рівень мотивації протягом усього періоду навчання.

Інформативно-пізнавальний етап.

Метою даного етапу педагогічної технології є засвоєння нових знань для подальшого їх застосування у процесі діалогічного спілкування, у вирішенні професійних завдань; а також формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців туризму.

Зауважимо, що на даному етапі важливо застосовувати пояснювально-ілюстративні методи, що впливають на творчі здібності особистості. Навчальний матеріал у вигляді малюнків, ілюстрацій, карток (візуалізація відповідно до загальнодидактичного принципу наочності) сприяє не тільки ефективному засвоєнню студентами навчальної інформації, а й реалізує можливість пізнати сутність МД, розвиває активність мовленнєво-мисленнєвої діяльності.

На даному етапі застосовуються переважно репродуктивні методи навчання, що передбачають активну діяльність та практичні дії, які студенти виконують згідно з багаторазовим алгоритмом чи відповідно до вказаної викладачем інструкції чи схеми. Таким чином, інформативно-пізнавальний етап систематизує засвоєння навчальної інформації, її трансформацію, що приводить

до алгоритмізації навчально-пізнавальної діяльності, оволодіння основами професійної діяльності з подальшим пошуком нових знань, а також створює підґрунтя для вдосконалення навичок діалогічного спілкування на наступному творчо-діалогічному етапі педагогічної технології.

В основному знайомство з особливостями іншомовних країн відбувається через лекцію (лекція-бесіда, лекція-диспут, проблемна лекція, лекція з розгляду конкретних ситуацій, лекція-прес-конференція тощо), розповідь викладача, тексти, відеоматеріал тощо.

Здебільшого застосовуються на даному етапі такі навчальні завдання: коментування й тлумачення фахових текстів; відповіді на питання; визначення ключових понять; складання глосарію; знаходження асоціацій на задану тему; розширення реплік у діалозі відповідно до контексту спілкування; складання діалогів з використанням наявних даних про ситуацію (початок або кінцівку діалогу); формулювання проблем щодо побудови міжкультурного діалогу; заповнення таблиць; наведення прикладів; збирання додаткової інформації стосовно міжкультурної взаємодії представників різних країн; обговорення способів засвоєння нових знань; збирання та аналіз інформації щодо особливостей комунікативної поведінки і принципів професійної взаємодії в різних країнах; обговорення шляхів запобігання конфліктних ситуацій у професійному спілкуванні.

Різновиди та велика кількість відпрацьованих вправ підготують студентів до МД засобами соціогуманітарних дисциплін («Культурологія», «Психологія управління», «Філософія», «Ділова іноземна мова») на міждисциплінарному рівні.

Творчо-діалогічний етап.

На даному етапі викладач використовує здебільшого проблемні, евристичні, дослідницькі методи, які потребують пошуку нової інформації і способів творчих дій студентів. Виокремлені методи спрямовані на організацію інтерактивної взаємодії суб'єктів навчальної діяльності, сприяють розвитку особистості, засвоєнню і набуттю практичного досвіду творчої співпраці майбутнього фахівця сфери туризму з представниками інших культур.

На даному етапі студенти аналізують певні професійні ситуації із застосування проблемних методів навчання: усвідомлення виникнення проблеми; аналіз та її формулювання; пошук шляхів її вирішення; перевірка правильності результатів вирішення проблеми.

Для підготовки студентів до МД викладач має змодельовати типові для професійної діяльності проблемні ситуації, завдання, які б стимулювали у майбутніх фахівців потребу до діалогу, до висловлювання своєї думки, аргументування своїх позицій, демонстрували б набуті професійно значущі якості (увічливість, гостинність, толерантність тощо). Діалог неможливо заздалегідь спроектувати, тому він потребує ретельної підготовки та набуття досвіду спілкування, що відбувається під час виконання таких завдань: діалог-залучення, діалог-домовленість, діалог-обговорення та інші.

Невизначеність проблемної ситуації, що зумовлює потребу в пошуку недостатньої інформації професійної спрямованості, уточненні обставин професійної комунікації, обговоренні пропозицій ділових партнерів і пошуку спільного вирішення завдань та інше, створює підґрунтя для діалогічного спілкування. У таких ситуаціях студенти намагаються здебільшого самостійно знаходити способи розв'язання професійних проблем.

Система завдань, розроблених на даному етапі, створює умови для креативного розвитку особистості студента. Завдання можуть бути такого характеру: підготувати рекламний проспект для клієнта (представника іншої культури), визначити варіанти відстоювання професійних поглядів на основі демократичних принципів у діалозі; вирішення проблемних ситуацій у професійній туристичній діяльності, пошук засобів урегулювання непорозумінь тощо.

Наведемо приклади завдань творчо-діалогічного етапу: дискусії, диспути щодо співробітництва туристичних організацій у міжнародній сфері туризму; складання діалогів на основі теми, ситуації, ключових слів; розподілення діалогів на мікродіалогічні одиниці та представлення їх у самостійно створених ситуаціях; складання діалогів за прочитаним текстом із використанням рольової гри; ділові ігри; «кейс-стаді»; «ажурна пилка» тощо.

Окрім аудиторної навчальної діяльності, на творчо-діалогічному етапі передбачається позааудиторна робота студентів. Майбутні фахівці сфери туризму беруть участь у тренінгах, спрямованих на формування навичок побудови професійної взаємодії в процесі міжкультурного діалогу, семінарах (наприклад, присвячених проектам успішної співпраці фахівців туризму в міжкультурному середовищі); у дискусії на тему «Діалог як основа професійної міжкультурної взаємодії у сфері

гостинності», а також щорічній студентській науковій конференції «Міжкультурна комунікація в професійній діяльності».

Рефлексивно-ціннісний етап.

Метою даного етапу є усвідомлення студентами важливості набутих знань щодо міжкультурного діалогу. На даному етапі технології слід здійснювати діагностику поточних результатів усього процесу та, при необхідності, проводити відповідну корекцію роботи студентів.

Цей етап педагогічного процесу підготовки майбутніх фахівців сфери туризму до МД передбачає перехід студентів на рівень самоуправління. Результатом даного етапу є усвідомлення студентами значення набутого досвіду для професійної діяльності; оцінювання й корекція отриманих результатів; визначення шляхів подальшої міжкультурної взаємодії у сфері туризму; порівняння отриманих результатів з цілями, які були сформульовані на початку навчальної діяльності. Основними засобами контролю отриманих результатів є поточний, проміжний і підсумковий контроль, анкетування, спостереження, бесіда. Для перевірки майбутніх фахівців до МД уважаємо за доцільне провести контрольну роботу.

На даному етапі слід підкреслити важливість самооцінки студентів, що дає можливість усвідомити цінність набутих знань, умінь і навичок аналізувати свою навчальну діяльність та способів набуття нових знань щодо міжкультурного діалогу, творчих комунікативних умінь і навичок у ситуаціях професійної діяльності на засадах діалогічної взаємодії, формування ціннісного ставлення до побудови міжкультурного діалогу на підґрунті шанобливих, толерантних відносин із представниками інших культур і рефлексії щодо нього.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Поняття «педагогічна технологія» відтворює багатовимірність навчальної діяльності, що передбачає необхідність її організації, здійснення управління нею та взаємодії її учасників (викладач ↔ студент).

У підготовці фахівців сфери туризму до МД у процесі вивчення соціогуманітарних дисциплін розроблено педагогічну технологію навчання, яка ґрунтується на особистісно-орієнтованому, комунікативно-діяльнісному та технологічному підходах. На основі застосування такої педагогічної технології відбувається поступовий перехід від прямого управління з боку викладача через співуправління до самоуправління навчальною діяльністю студентів.

Виокремлені та розглянуті етапи педагогічної технології (мотиваційно-орієнтувальний, інформативно-пізнавальний, творчо-діалогічний, рефлексивно-ціннісний) забезпечать ефективну підготовку майбутніх фахівців сфери туризму до МД. На мотиваційно-орієнтувальному етапі навчальні матеріали викликають інтерес у студентів, стимулюють до пізнавальної діяльності, до обговорення ситуацій, їх порівняння, аналізу, творчої пошукової роботи, обґрунтування власної точки зору, до спільної взаємодії. На інформативно-пізнавальному етапі педагогічної технології відбувається набуття знань щодо параметрів різних культур світу, а також оволодіння основами професійної діяльності з подальшим пошуком нових знань. Результатом творчо-діалогічного етапу є сформованість умінь та навичок діалогічної міжкультурної взаємодії майбутніх фахівців сфери туризму з представниками інших культур; створення і практичне опрацювання ситуацій міжкультурного діалогу в професійній діяльності, під час яких відбувається набуття досвіду творчої діяльності з метою плідної співпраці у сфері туризму. На рефлексивно-ціннісному етапі відбувається усвідомлення ціннісного ставлення до своєї професії, самих себе та представників інших культур. Створення міжкультурних ситуацій спілкування в процесі навчання, наближених до професійної сфери майбутнього фахівця, забезпечує самостійну та творчу роботу студентів.

Результатом упровадження такої педагогічної технології підготовки майбутнього фахівця туризму є розвиток творчого потенціалу особистості в процесі засвоєння знань, набуття вмінь та навичок діалогічного спілкування, формування професійно-особистісних якостей суб'єкта.

Розроблена педагогічна технологія потребує подальшого проектування дидактичних засобів навчання.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови. ред. В. І. Бусел. К.: Ірпінь: «Перун», – 2003. – 1440 с.
2. Гальперин П. Я. Психология мышления и учение о поэтапном формировании умственных действий / П. Я. Гальперин // Исследование мышления в советской психологии. – М.: Наука, 1966. – С. 236–277.
3. Дмитренко Т. О. Лінгвістичні моделі складних педагогічних об'єктів: здобутки і перспективи розвитку / Т. О. Дмитренко // Актуальні питання навчання та виховання особистості: зб. наук. ст. / за заг. ред.

В. М. Гриньової. Вип. 2 – X.: Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2008. – С. 10–20.

4. Євдокімова-Лисогор Л. А. Підготовка фахівців сфери туризму до міжкультурного діалогу в процесі навчально-творчої діяльності / Л. А. Євдокімова-Лисогор // Наукові праці вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет»: Серія: Педагогіка, психологія і соціологія: Всеукр. наук. зб. – Красноармійськ, 2015. – № 2 (17). – С. 40–45.

5. Каган М. С. Человеческая деятельность: (Опыт системного анализа). / М. С. Каган. – М.: Политиздат, 1974. – 328 с.

6. Колбіна Т.В. Формування у студентів досвіду міжкультурної комунікації: монографія / Т.В. Колбіна. – X.: ВД «ІНЖЕК», 2012 – 168 с.

REFERENCES

1. *Velykyi tlumachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy.* (2003). [Big explanatory dictionary of modern Ukrainian language]. Kyiv: «Perun».

2. Gal'perin, P. Ja. (1966). *Psihologija myshlenija i uchenie o poeapnom formirovanii umstvennyh dejstvij.* [Psychology of thinking and teaching about poeapno formation of mental actions]. Moscow.

3. Dmytrenko, T. O. (2008). *Linhvistychni modeli skladnykh pedahohichnykh ob'yektiv: zdobutky i perspektyvy rozvytku.* [Linguistic models of the complex of pedagogical objects: achievements and prospects]. Kharkiv.

4. Yevdokimova-Lysohor, L. A. (2015). *Pidhotovka fakhivtsiv sfery turyzmu do*

mizhkul'turnoho dialohu v protsesi navchal'no-tvorchoyi diyal'nosti. [Training of tourism professionals to engage in intercultural dialogue in the process of educational-creative activity]. Krasnoarmiy'sk.

5. Kagan, M. S. (1974). *CHelovecheskaja dejatel'nost': (Opyt sistemnogo analiza).* [Human activity (Experience of system analysis)]. Moscow.

6. Kolbina, T. V. (2012). *Formuvannya u studentiv dosvidu mizhkul'turnoyi komunikatsiyi: Monohrafiya.* [The formation of students experience intercultural communication: Monograph]. Kharkiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЄВДОКИМОВА-ЛИСОГОР **Леся**

Анатоліївна – аспірант кафедри іноземних мов та перекладу Харківського національного економічного університету імені С. Кузнеця.

Наукові інтереси: міжкультурна комунікація, застосування інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні іноземних мов.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

YEVDOKIMOVA-LYSOHOR **Lesia**

Anatoliivna – a lecturer of the department of foreign languages and translation, S. Kuznets Kharkiv National University of Economics.

Circle of research interests: intercultural communication, use of information and communication technologies in teaching foreign languages.

УДК: 371.48

КОМІРЕНКО Юрій Анатолійович – аспірант кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, e-mail: rv777@ukr.net

ПОЄДНАННЯ СУВОРОЇ ВИМОГЛИВОСТІ Й БАТЬКІВСЬКОЇ ЛЮБОВІ ЯК ПІДґРУНТЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТРАДИЦІЇ КАДЕТСЬКИХ КОРПУСІВ УКРАЇНИ СЕРЕДИНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В Україні перші кадетські корпуси – Полтавський і Київський було засновано і відкрито в ХІХ ст. за царювання Миколи І. На момент реорганізації корпусів у військові гімназії, пов'язаної з реформами 1860-х рр. та засвоєнням досвіду європейської педагогіки, у них склалися певні педагогічні традиції, які вигідно вирізняли українські кадетські

корпуси з решти військово-навчальних закладів інтернатного типу Російської Імперії.

Вивчення специфіки накопиченого у ХІХ – на початку ХХ століть навчально-військовими закладами Наддніпрянщини досвіду виховання висококваліфікованих і добре освічених офіцерів, що на його основі поставала обумовлена етнокультурними чинниками, національно визначена